

ret stor Dyfdring til at blande sig i Discusstonen her i Salen. Jeg for mit Bedkommende har idetmindste betragtet min Opgave som væsentlig indfranket til i selve Udvalget at give mit Bidrag til Sagens Behandling, og jeg troer at have gjort det saa godt, jeg formaaede. Efterat der imidlertid nu ved denne sidste Forhandling, der her vil finde Sted, ikke blot den, om jeg saa maa sige, beskikkede Opponent, der har undsaagt Udvalgets øvrige Medlemmer og givet os Stævne til at møde her som til et Slags Philippi, er optraadt imod Sagen, men hert er bleven understøttet fra tvende vægtige Sider, saa troer jeg ikke at burde lade den ærede Ordfører gaa alene, og jeg skal derfor tillade mig at imødegaae de tre sidste ærede Talere med nogle enkelte Vittringer. Hvor eensidig efter min Opfattelse end den sidste ærede Taler (Mourier) i det Hele har stillet sig til Sagen, saa er han dog ingenlunde gaaet saa vidt, at han skulde have draget i Tvivl det store Fortrin, som Selveiendom har fremfor Fæsteforholdet, eller miskjendt den store Opgave for Staten, ad den ene eller anden Veie at efterstræbe dette Formaal. Han har i stærke og varme Udtryk lagt Bøndestanden og Godseierne paa Hjerte at række hinanden Haanden til at fremme dette store Gode; ja, han er endogsaa gaaet saa vidt, at han efterlignede Hertugen af Noailles, da han den 4de August 1789 opfordrede de privilegerede Classer til at bringe deres Forrettigheder til „Offer paa Fædrelandets Altar“; selv dette Ord er en „Gjenlyd“ fra hien mærkværdige Nat. I Modsetning dertil kan jeg ikke nægte, at det har været mig meget paasaldende at høre den ærede Rigsdagsmand, der fornylig har været Indenrigsminister, og maaskee om søie Tid atter kan blive det, drage i Tvivl, hvor høit Selveiendom staaer over Fæsteforholdet (Hør!), at drage i Tvivl, om det er et vigtigt Niemed at virke for Selveiendoms Fremme. Jeg skal i den Anledning bringe i Erindring, at den danske Regjering og den danske Lovgivning nu i over et halvt Aarhundrede har vedkjendt sig den største Kjærlighed for Selveiendom (Hør!). Man kunde sige, at den danske Regjering stadigen har lidt af en ulykkelig Kjærlighed til Selveiendom; thi hvor høit den end har elsket

samme, har den ikke været heldig i at naae sine Længslers Maal, hvorpaa den ærede Rigsdagsmand for Aalborg Amts 2den Valgfreds (Tillisch) selv har anført et overmaade slaaende Beviis, ved at minde om en Lov, hvori Regjeringen har paalagt de Besiddere af Bøndergods, over hvilke den dog maa antages at have havt størst Indsydelse, nemlig Bestyrerne af offentlige Stiftelser, at sælge det Stiftelserne tilhørende Fæstegods (Hør!), og dog er det Alle bitterligt, at dette ikke er skeet, saa at man nu maa tage sin Tilflugt til Tvangen, for at muntre paa Frivilligheden (Hør! Hør!). Jeg skal imidlertid ingenlunde vende tilbage til de Forhandlinger, der nu have fundet Sted atter paany her i Landet i en Række af Aar, og hvorom jeg egentlig ikke troede, at der var mindste Tvivl tilbage, nemlig at Fæsteforholdet er et forældet, og, efterat det patriotiske Element er forsvundet deraf, aldeles uholdbart Forhold, saa at det er paatrængende nødvendigt, at det bliver afløst. Endnu mindre finder jeg det Umågen værd at bekæmpe den Løsning, som her idag er bleven paaapeget, nemlig den Løsning, at ophæve uden Videre, at bortkaste den hele store Række af Lovbud, som altid er blevet betragtet som Bøndestandens, det vil sige, som det store Fleertal af det danske Folks Værn, og som Betingelse for dets Velvære her i Landet, og saaledes at tilbageføre en Tingsgenes Tilstand, som der i alt Fald siden Christian den Femtes Lov ikke har været Spor af i Danmarks Rige. Nei, det eneste praktiske og alvorlige Spørgsmaal, der foreligger, er, om Fæstelovgivningen skal udvikles til yderligere Indfrankning for Godseierne, eller om det skal afløses ved at overdrage Selveiendom til Fæstebønderne, og om i sidste Tilfælde dette skal skee ad den blotte Frivilligheds-veie eller om man skal komme Frivilligheden til Hjælp ved en Tvangsløve. Heller ikke dette er noget nyt eller noget isoleret Spørgsmaal. Det er ikke et Dieblits Lune eller en local Tilfældighed, men det er ikke andet, end hvad der allerede i det hele øvrige Europa er fuldført overalt, hvor der bestod Forhold, der mere eller mindre lignede vore Fæsteforhold, der i Grunden ikke er andet, end en civiliseret og humaniseret Rest af det